

Nr 44

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande jordförstöring.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 318 av herr *Yngve Nilsson m. fl.* och II: 419 av herr *Ringaby* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en förutsättningslös utredning om jordförstörelsen omfattning hitintills och vad som kan överblickas i framtiden, att åtgärder i anledning av utredningens resultat föreslås i jordbevarande syfte, och att i övrigt beaktas vad som i motionerna anförts.

Motionerna utgår ifrån den starka folkökningen i världen, som medför behov av samtidig ständig ökning av livsmedelsförsörjningen. Vårt eget land är icke självförsörjande i fråga om livsmedel men även hos oss pågår en ständig jordförstöring genom att god åkerjord tas i anspråk för bebyggelse av olika slag (bostäder, vägar, flygfält m. m.) samtidigt som svaga jordar av naturliga skäl överges. I motionerna begärs en undersökning av vilka möjligheter som finns för att begränsa byggnationen på god åkerjord. Frågan bör även uppmärksammas internationellt.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 419.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från lantbruksstyrelsen, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet och Jordbrukets utredningsinstitut.

Lantbruksstyrelsen anför, att den under år 1962 företagit en inventering av hur stor jordareal som fram till år 1975 kunde förväntas upphöra att utnyttjas som egentlig åkerjord. Inventeringen gav till resultat att det kunde bli fallet med omkring $\frac{1}{4}$ av 1956 års areal och att omkring 3 % skulle tagas i anspråk för bebyggelse av olika slag. Styrelsen pekar bl. a. på den utveckling som pågår i Hälsingborg—Malmö-regionen. Enligt styrelsens mening bör inom ramen för en allmän samhällsplanering gemensamma överväganden mellan berörda organ ske beträffande markdispositioner för jord- och skogsbruk, bebyggelseplanering, industrilokalisering etc. Styrelsen har för sin del för avsikt att närmare följa förändringarna i markanvändningen och därvid även uppmärksamma i vad mån god åkerjord tages i anspråk för andra ändamål.

Någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna anser styrelsen icke behövlig.

Stadsförbundet anför att jämfört med den positiva utvecklingen i fråga om driftformer och produktionsresultat inom jordbruket och den allmänna

förskjutningen från extensivt till intensivt jordbruk torde ianspråktagandet av jordbruksmark för exploatering närmast omkring tätorterna kvantitativt sett sakna all betydelse. En utredning med syfte att försöka dirigera planläggningen av tätortsbebyggelsen torde därför inte kunna ge några från jordbrukssynpunkt väsentliga resultat. Frågorna om jordförstöringen i övrigt torde visserligen kontinuerligt observeras av fackorganen, men förbundet tillstyrker dock en utredning i denna del.

Kommunförbundet anser det helt osannolikt att en annan bebyggelsestruktur skulle kunna leda till mindre omfattande förstörelse av åkerjord. Förbundet finner därför en utredning icke påkallad.

Jordbrukets utredningsinstitut anför, att exploateringen till de i motionerna omnämnda ändamålen i allmänhet är definitiv, vilket inte är fallet vid omdisponering till skogsproduktion, som i långtidsperspektiv mycket väl kan vara en tillfällig åtgärd. Västeuropa synes gå mot en snabb förändring i sin självförsörjningsbalans i fråga om livsmedel i den riktningen, att importöverskottet ökas. I vissa länder finnes få alternativ då det gäller jordexploatering för kommunikationer, bebyggelse etc., men Sverige står därvid i särklass i vad gäller tillgång till arealer, som ej lämpar sig för jordbruk. Att undersöka dels vilken omfattning exploateringen av prima åkerjord för byggnadsändamål o. dyl. har och har haft, dels i vilken mån dylik exploatering utan orimliga kostnader kunde undvikas, är uppenbarligen en angelägen åtgärd. Institutet tillstyrker följaktligen motionerna.

Utskottet

Den starka expansionen av befolkningen i världen kräver, om försörjningsproblemen skall kunna lösas, en snabb ökning av livsmedelsproduktionen. Utskottet hyser därför förståelse för de humanitära synpunkter som bl. a. utgör bakgrund till motionärernas oro för att försörjningsmöjligheterna skall försämrans genom att åkerjord tages i anspråk för andra än jordbruksändamål. Även om det, med hänsyn till den relativt ringa omfattning åkerarealen har i vårt land, icke torde vara möjligt för oss att i nämnvärd grad bidra till världsförsörjningen på detta område, torde frågan om jordförstöringen böra uppmärksammas även för vår del. Av vad lantbruksstyrelsen anført framgår emellertid att styrelsen företagit en inventering med syfte att klarlägga hur stor jordareal som under det närmaste årtiondet kan förväntas upphöra att användas som åkerjord. Styrelsen förklarar sig ha för avsikt att följa förändringarna i markanvändningen — bl. a. frågan i vad mån god åkerjord tages i anspråk för annat än jordbruksändamål. Utskottet förutsätter att detta syfte kommer att fullföljas och att styrelsen är beredd vidtaga de åtgärder som utvecklingen på området eventuellt kan ge anledning till. Med hänsyn härtill finner utskottet icke skäl förorda den föreslagna utredningen utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 318 och II: 419 icke må
föranleda någon riksdagens åtgärd.
Stockholm den 27 oktober 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sörlin, Hellebladh, Enarsson*, Tage
Johansson, Wallmark, fru Olsson*, herrar Hedlund och Helge Karlsson*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Skoglösa, Ja-
cobsson i Sala, Carlsson i Huskvarna*, fru Jäderberg, herrar Svensson i
Kungälv, Lundmark, Börjesson i Glömminge, Edlund*, fröken Anderson i
Lerum, herrar Hyltander* och Bengtson i Solna.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.